

VERSLAG VAN DE VERGADERING VAN HET COMITÉ SPECIAL
(ASSOCIATIE-VRIJHANDELSZONE) VAN DE EEG, dd. 9 JULI 1959

1. De houding tegenover de vrijhandelszone van de Zeven

Bovenbedoelde vergadering werd op Duits verzoek in hoofdzaak besteed aan een beoordeling van de positie, die thans is ontstaan tengevolge van het plan van Engeland, de Scandinavische landen, Zwitserland, Oostenrijk en Portugal tot vorming van een vrijhandelszone onder elkaar.

Müller Armack was van mening dat wij het project van de Zeven serieus moeten nemen ondanks de moeilijkheden die aan de realisering daarvan - tengevolge met name van de zwakte van de opzet op het punt van de instituten en het ontbreken van een gemeenschappelijke handelspolitiek - verbonden zullen blijken. Hij schetste het belang van de handel met de Zeven voor de EEG zowel wat betreft de export daarheen als wat betreft het exportsaldo (meer dan 1 miljard dollars).

Hij was van mening dat de Denen uiteindelijk zullen opteren voor de Zeven. Van Duitse zijde was Minister Krag verzekerd dat men een zodanig uitvallende keuze de Denen niet euvel zou duiden en dat men binnen het kader van de "wettelijke" mogelijkheden van het EEG-verdrag de Denen niet slechter dan anders zou behandelen.

Wij behoeven ons overigens naar Duitse mening niet door het plan van de Zeven te laten intimideren, wij behoeven ook zeker geen handelsoorlog te verwachten, maar dat neemt niet weg dat de oprichting naast de EEG van een aparte preferentiële area allerlei spanningen - ook binnen de EEG - zal oproepen. Er zullen verschuivingen komen in het handelsverkeer en psychologische en politieke spanningen ontstaan als twee blokken tegenover elkaar komen te staan.

Müller Armack zag in dit verband twee mogelijkheden voor een oplossing:

- 1) het alsnog vormen van een multilaterale associatie van 17 landen;
- 2) het slaan van een brug - b.v. in de vorm van een "bilaterale" vrijhandelszone - tussen de twee preferentiële areas.

Enerzijds leidt deze ontwikkeling volgens Müller Armack tot de conclusie dat het noodzakelijk is om spoed te betrachten met het bepalen van het standpunt van de EEG, teneinde ook de eerste weg open te houden en een afsterven van de OEEC als organisatie te voorkomen.

Anderzijds is het van veel belang dat de Zeven bij hun plannen (b.v. de regeling van de oorsprong) onder elkaar er reeds rekening mee houden, wat de Zes kunnen en willen (!) aangaan teneinde het latere slaan van een brug mogelijk te maken.

Van Franse zijde - de heer de Carbonnel - werd op de voorgrond gesteld dat wij de Zeven alle kans op succes moeten wensen, dat er misschien wel enige incidentele moeilijkheden zouden ontstaan, maar dat wij ons vooral niet moesten laten intimideren. Wij zouden er goed aan doen de resultaten van de Ministersconferentie van de Zeven af te wachten, hun plannen nader te bestuderen en ons ondertussen vooral niet te laten haasten.

Baron Snoy heeft er daarentegen met de meeste klem op gewezen dat het van bijzonder belang is spoedig ons standpunt te bepalen. Hij wees daarbij op het gevaar van de repercussies van de vorming van "de Zeven" voor het bedrijfsleven in de EEG, met name op het feit dat de repercussies ongelijk verdeeld zijn over landen en bedrijfstakken. In bepaalde sectoren zouden bijzonder ernstige moeilijkheden verwacht mogen worden. Dit zou tot spanningen binnen de EEG kunnen leiden.

De Nederlandse gedelegeerde - Mr Everts - onderstreepte dit zakelijke aspect en de noodzaak om een standpunt te bepalen.

Ook de Italiaanse vertegenwoordiger, de heer Cattani - legde er de nadruk op dat het gewenst is een formule te vinden voor een multilaterale associatie.

2. Het Griekse verzoek om zich te associëren

De Heer Müller Armack heeft herhaalde malen - opvallend vaak - erop gewezen dat het niet acceptabel zou zijn de weg in te slaan van bilaterale associatie. Duitse agrarische kringen waren bijzonder ongerust over de mogelijkheid van uitsluitend associatie met agrarische exportlanden zoals Griekenland, Turkije en eventueel ook Denemarken. Men moet volgens Müller Armack deze landen alleen toelaten in het kader van een multilaterale associatie. Hij had er begrip voor dat het politiek niet wel mogelijk zou zijn om zonder meer neen tegen de Grieken te zeggen, maar trok daaruit dan uitsluitend de conclusie dat de vorming van een multilaterale associatie daarom des te urgenter is. Wij zouden eventueel ook nog wel kunnen beginnen met enkele bilaterale concessies aan de Grieken, maar een oplossing zou slechts in multilateraal verband gezocht moeten worden.

Door de Europese Commissie (Rey en Seeliger) werd erop gewezen dat wij een antwoord aan de Grieken niet te lang kunnen uitstellen en dat wij de Grieken, ook met het oog op ruimere belangen (o.a. de NATO) niet buiten het Europese verband kunnen laten. De heer Rey had dus wel begrip voor de Griekse zorgen, al had hij geruime tijd getracht de Grieken van het indienen van het associatieverzoek af te houden.

Cattani sprak zich duidelijk ten gunste van een associatie met Griekenland uit en ook de Franse gedelegeerde onderstreepte het belang daarvan. Men zou deze zaak in de vergadering van de Permanente Vertegenwoordigers bespreken. Een gesprek van de Commissie met de Grieken zou - ook naar de mening van de Heer Rey - moeten wachten op een politieke beslissing van de Regeringen.

3. Bepaling standpunt EEG ten aanzien van associatie; tactiek

Door de Heer Cattani werd vooropgesteld dat het nu in de eerste plaats nodig is eindelijk een gemeenschappelijk standpunt van de Zes tegenover de associatie te bepalen. Dit is het eerste objectief dat bijzonder urgent is geworden door de ontwikkeling van de Zeven. Het tweede objectief is om daarna onder elkaar de tactiek, de onderhandelingspositie vast te stellen. Daarna zouden wij de onderhandelingen kunnen en moeten hervatten.

Door de Benelux-partners werden deze objectieven van Cattani onderschreven. Van Nederlandse zijde is daarbij nog in het bijzonder gewezen op het belang om de zwijgzaamheid van de Zes - als eenheid - t.a.v. de associatie eindelijk te doorbreken.

Wij mogen niet passief blijven. Als wij niet tot een gemeenschappelijk standpunt kunnen komen, kan dat slechts een bewijs van innerlijke zwakte van de EEG zijn. Voor de bepaling van het gezamenlijke standpunt van de Zes is het van bijzonder belang de positie van Frankrijk te leren kennen.

De Heer Müller Armack - daarin krachtig ondersteund door baron Snoy, Mr Everts en de Heer Cattani - achtte het noodzakelijk om in september tot de bepaling van een gezamenlijke positie te komen.

Van Franse zijde werd de zaak niet zo urgent geoordeeld. Men meende met name, dat het wel bijzonder inopportuun zou zijn om van de kant van de Zes te komen met een initiatief tot hervatting van de onderhandelingen; dit zou de Zes in een ongunstige onderhandelingspositie plaatsen. Naar Franse mening moet een initiatief van de kant van de Zeven komen. Ondertussen zou het nuttig kunnen zijn om eens een vergelijking te treffen tussen de ideeën van de Zeven over het tariefprobleem en "onze" ideeën.

Door de Nederlandse vertegenwoordiger werd het belang naar voren gebracht om de positie van de Zes niet te verzwakken door een passieve houding ten aanzien van een hervatten van de onderhandelingen. Wij moeten in ieder geval onze duidelijke politieke wil om tot een multilaterale associatie te geraken - zo mogelijk met een initiatief om de onderhandelingen te hervatten - tot uitdrukking brengen. Ook de Heer Müller Armack achtte het noodzakelijk om op het punt van initiatief niet terughoudend te zijn.

Fundamenteel bij dit alles acht men echter dat eerst de Zes, zo mogelijk reeds in september, hun "ligne commune", bepalen. Zo is het minder urgent, naar Mr Everts opmerkt, ons te verdiepen in de bedoelingen van de Zeven b.v. inzake het tariefprobleem dan dat wij zelf het standpunt van de Zes t.a.v. zo'n probleem in de associatie moeten bepalen. Hij was derhalve geïnteresseerd wat de heer Carbonnel op het oog had toen hij sprak van "onze ideeën". Baron Snoy achtte het in dit verband noodzakelijk om in september/oktober tot een standpunt van het Comité Spécial te komen, hetzij een positief standpunt inzake een mogelijke oplossing, hetzij het negatieve standpunt dat we het niet eens kunnen worden. De Fransen zullen z.i. dan moeten komen met hun ideeën inzake de mogelijkheid van en de voorwaarden voor een associatie.

Van Franse zijde werd terzake ontwijkend gereageerd. In een ondershands gesprek tijdens de lunch had de Franse vertegenwoordiger echter reeds tot uiting gebracht dat de Franse Regering nu bereid was het memorandum van de Europese Commissie van eind februari te aanvaarden. Het was duidelijk dat de Fransen hopen door een dergelijke mededeling op dit moment het de Commissie moeilijker te maken alsnog te evoluëren in een meer Europese richting. De mededeling werd echter in de officiële middagzitting niet herhaald. De Heer Donnedieu de Vabres stelde slechts dat het wenselijk zou zijn eerst eens het verloop van de GATT-tariefonderhandelingen af te wachten. Voorts wees hij er op dat Frankrijk geen bezwaar had tegen een liberale mondiale handelspolitiek van de Gemeenschap. Hij nam zelfs de moeite om al schertsend Frankrijk als de voornaamste bestrijder in spé van het protectionisme te schetsen.

Door de Heer Rey werd de bepaling van een gemeenschappelijk standpunt bijzonder belangrijk geacht. Wat betreft de mogelijkheid van een gesprek met de Elf achtte hij de ontwikkeling tot dusverre teleurstellend. De Commissie was van mening geweest dat overleg met de Elf op basis van het Commissie-document vruchtdragend zou hebben kunnen werken. De Raad had dit echter geblokkeerd. Hij vroeg zich overigens af of het nog steeds niet het beste zou zijn om de Commissie met de anderen te laten praten. Ook hier achtte hij le mieux (het streven naar een perfecte en diepgaande associatie) l'ennemi du bien (de Commissie te laten praten op basis van een standpunt, dat weliswaar minimaal, maar tenminste een gemeenschapsstandpunt was: het Commissie-document). Het is nu eenmaal zo, volgens de heer Rey, dat niet ieder land van de Zes bereid is om tarifair voorshands een belangrijke actie in het kader van een associatie te bevorderen. Zijns inziens is de "approche pragmatique et progressive" van de Commissie nog steeds de beste. In het bijzonder wees hij daarbij dan nog op de waarde van de opvatting van de Commissie over de mondiale handelspolitiek. Hij vraagt zich tenslotte nog af of het inderdaad gemakkelijker zou zijn om "bilateraal" te onderhandelen tussen een blok van Zeven (zonder gemeenschappelijk tarief en zonder gemeenschappelijke handelspolitiek) en de Zes. Voorts in hoeverre het gewenst kan zijn om met een initiatief van de kant van de Zes de Zeven vóór te zijn zodat zij kunnen afzien van de vorming van hun vrijhandelszone. Hij onderstreepte overigens het betoog van Mr Everts, waarin deze erop gewezen had dat een in gebreke blijven van de Zes met een gemeenschappelijk standpunt te komen, moeilijk te rijmen valt met innerlijke kracht van de Gemeenschap.

De Heer Müller Armack onderschreef het belang van een liberale mondiale handelspolitiek, maar was van mening dat daarnaast een sterkere Europese oplossing nodig is. De Duitse Regering had er nooit twijfel over laten bestaan dat zij op dit punt het Commissie voorstel onvoldoende basis vond voor een gesprek met de Elf. Hij achtte het mogelijk om, in overeenstemming met de gedachten van Italië en de Benelux, te beginnen met een oplossing voor een aantal jaren, een déclaration d'intention en voorts te volstaan met de ontwikkeling in de toekomst af te wachten.

De Heer Rey trok uit de woorden van de Heer Müller Armack de conclusie dat men van Duitse zijde bereid is genoegen te nemen met een minimale oplossing. Dit is verheugend en opent de mogelijkheid voor de vorming van een gemeenschappelijk standpunt, aangezien ook de Heer Wormser volgens hem in deze richting een oplossing had laten doorschemeren. Het zal dan nog slechts moeilijk zijn om de Benelux te overtuigen dat een minimale oplossing genoeg is, maar wat dat betreft is hij - naar zijn zeggen - niet zonder hoop.

De heer de Carbonnel wees erop dat de verklaring Wormser, waarop de Rey vermoedelijk doelde, toch moet worden gezien in het verband van een reeks veronderstellingen. Op de suggestie dat verklaring en veronderstellingen dan misschien nog eens schriftelijk zouden kunnen worden geformuleerd reageerde de Franse spreker ontwijkend.

Tenslotte ontwikkelde zich een discussie met betrekking tot de vraag in welke richting en op welke basis het gesprek binnen het Comité Spécial verder gevoerd zal moeten worden.

Door de Heer Snoy werd in dit verband de nadruk gelegd op het belang nu ook de memoranda met de standpunten van de Regeringen te bespreken, o.a. de mogelijkheid van een interim oplossing, zoals aangegeven in het Benelux-memorandum. Zijn betoog wekte bij de Commissie - terecht - de indruk, dat hij vindt dat men van die zijde teveel zich uitsluitend concentreert op het Commissie-document. De Commissie, gesteund door de Fransen, stelde daartegenover dat het mandaat van het Comité Spécial mede de bestudering van het Commissie-document omvat. Door de Heer Everts werd, terugkomende op de hoop van de heer Rey althans een voorlopige regeling te krijgen, nogmaals op het positieve karakter van het Benelux-memorandum gewezen dat beoogt door een duidelijk wederzijds gebaar de spanning in Europa tussen de diverse groepen te verminderen.

Door de Heer Seeliger (Eur.Cie.) werd voorgesteld dat zowel de regeringen als de Europese Commissie hun standpunten - liefst schriftelijk - nog eens vóór september "überprüfen und ergänzen", dit in het licht van a) de ontwikkeling van Stockholm, b) de positie van de perifere landen, c) de Amerikaanse positie ten aanzien van non-discriminatie.

Nadat de Heer de Carbonnel bezwaar had gemaakt tegen - niet vertrouwelijk te houden - nieuwe schriftelijke vastlegging van standpunten, werd afgesproken dat ieder vrij zou blijven om desgewenst eventuele nieuwe gedachten of voorstellen mondeling of schriftelijk naar voren te brengen. De Heer Rey verklaarde in dit verband dat het de Commissie slechts dan verstandig lijkt met een nieuw document te komen indien men zeker is dat het een basis voor overeenstemming biedt.

Mogelijk dat de Commissie in dit verband vóór de vergadering van september de regeringen over de verschillende aspecten ondershands zal polsen.

Als procedure werd tenslotte afgesproken dat de poging tot formulering van een gezamenlijk standpunt in een vierdaagse "conclave" zou moeten worden ondernomen, waarvoor voorlopig 5 en 6 oktober zijn gereserveerd. In een vergadering van 11 september zal echter eerst worden nagegaan of de voorwaarden aanwezig zijn voor de verwachting dat een dergelijk conclave ook tot de "pauскеuze" zal kunnen geraken.

17 juli 1959.